

OBRAZIĆ (276) *vb pf*

o oraz a jasne.

inf obrazić (53). ◇ *fut* 1 sg obrażę (4). ◇ 2 sg obrazisz (1). ◇ 3 sg obrazi (22). ◇ 2 pl obrazicie (2). ◇ 3 pl obrażą (4). ◇ *praet* 1 sg m -m obraził (9). ◇ 2 sg m obraziłeś (1), -ś obraził (9). ◇ 3 sg m obraził (48), obraziel (1), jest obraził (1); obraziel *PapRUp*, obraził : jest obraził *BielKron* (5:1). *f* obraziła (8). *n* obraziło (6). ◇ 1 pl m *pers* -smy obrazili (7); -smy (5), -śmy (1), -(s)my (1). ◇ 2 pl m *pers* -ście obrazili (3). ◇ 3 pl m *pers* obrazili (16). *subst* obraziły (1). ◇ 1 du -śwa obraziła (1) *SkarŻyw* 440. ◇ *plusq* 2 sg m -ś był obraził (1). ◇ 3 sg m był obraził (2). ◇ *con* 1 sg m bych obraził (5), bym obraził (1) *CzechEp*, *f* bych obraziła (1). ◇ 2 sg m byś obraził (12). ◇ 3 sg m by obraził (32). *f* by obraziła (2). *n* by obraziło (5). ◇ 1 pl m *pers* bysmy obrazili (4) *PatKaz I* (2), *BibRadz*, *SkarŻyw*, bychmy obrazili (2) *RejPos*, *RejZwierc*; -smy (2), -(s)my (2). ◇ 3 pl m *pers* by obrazili (8). ◇ *part praet act* obraziwszy (4).

Sł stp notuje, *Cn s.v.* obrażam się, obruszam się, ponadto w objaśnieniach *s.v.* obraza, *Linde XVI - XVIII w.*

1. Uszkodzić, zniszczyć, zepsuć; nadwerężyć, umniejszyć; *laedere Vulg, JanStat; occidere, offendere Vulg* [w tym: *co* (51), *kogo* (23)] (81) : A wyborny to ielt [...] obyczay/ [...] przeciwko tym dobra wola/ ktorzy twoię máiętność/ álbo ciało twe obráziłi *KuczKat* 420; *WerGość* 227.

obrazić czym (1): Strzegąc by go [pięknego kwiatka] áni defzcz gwałtownie wylany/ Ani wichrem obráził wiátr nie vtrzymány. *WitosłLut* A3.

Szeregi: »roztrzaskać i obrazić« (1): do kul y łzypow/ [...] nie trzeba [prochu ziarnić]/ boby rołtrzáłkał wśyftko y obráził bárzo/ ále ma być miałki iako mąká. *BielSpr* 73.

»nie zaszkodzić ani obrazić« (1): [Prorockie słowa] tákowe są: nie záfzkodzą áni obrázą [!] ná wśyftkiey świętey gorze moiey [Non nocebunt et non occident in universo monte sancto meo *Vulg Is* 11/9] *CzechRozm* 113v.

Przen (14) : Bárzyey ten proch [= *pycha*] niż iny/ gdy im ftrzelifz trzefzczy/ Iuż y kulá obrázi/ iuż y dzyáło wrzefzczy. *RejWiz* 188, 7v; *SarnStat* 396.

obrazić czym (4): przyfyęgájący máią być tákowi/ ktorzyby dobrze ználi tego zá którym przyfyęgáją/ [...] áby taką przyfyęgą swoią Páná Boga y sumnienia swego nie obráziłi. *GroicPorz* y4v; *RejZwierc* 25v; *CzechRozm* 231v; gdzieby on [sędzia] omijájąc práwo/ z głowy swey ładzić miał/ bárzyeyby tym obráził [prawiedliwość/ niż gdyby ktora ośobá/ máiąc rzecz [prawiedliwą/ złem swem połtępiem [!] onę ftráciłá. *GórnRozm* F4.

obrazić na czym (2): Alterius famam laedere, Obrázić kogo ná dobrej powieścy. *Mącz* 182c; *RejPos* 326v.

obrazić w czym (2): Wież iakom ia ftrzegła tego Abych ni wczym fšanu swego Nicz na mniey nie obraziła *RejJóz* G; *RejZwierc* 106.

W charakterystycznych połączeniach: obrazić fantazyję, pospolitą wolność, sprawiedliwość, stan swój (2), święte miłosierdzie; obrazić na dobrej powieści, na duszy; mocą obrazić, opatrnością, przysięgą; bardziej obrazić.

Zwroty: »obrazić sobie« (1): Ták iákobychmy go [Ojca naszego niebieskiego] łobie omylną iáką wiárą łwoiá/ [...] nie łtráćili: á iźbychmy łobie nie obráźili łwiętego miłofierdzya y opatrności iego nád łobą. *RejPos* 252.

»sumnienie obrazić« [szyk zmienny] (4): Mamy tedy w tákie krotofile vgadzáć/ kthore łumnienia náłzego obráźić nie mogą *BielKom nlb* 4; *GroicPorz* y4v, bb2v; *ActReg* 139.

Szeregi: »obrazić a zaćmić« (1): [człowiek poćciwy winien wiedzieć] iáko łie we włzem wedle powinności łwey rozważnie y poboźnie záchowác á łpráwowác ma/ iákoby ni w czym nie obráźił á niczym nie zaćmił iálnego á poćciwego łtanu łwego. *RejZwierc* 106.

»obrazić i zwyciężyć« (1): áni byś łie ták przeciw tym przypadkom vzbriaiał/ iákobyś ie mocą łwą y opatrnością obráźić y zwyciężyć mógł. *CzechRozm* 231v.

a. *O zdrowiu i organizmie ludzkim lub zwierzęcym: zranić, skaleczyć, narazić na szwank; offendere Vulg; percutere PolAnt; laedere JanStat* [w tym: kogo (22), co [w tym: (część ciała) (29), (żywotne) (5), (zdrowie) (2), (naturę) (1)] (37)] (62) : *FalZioł* V 26; [serce] łeft fundament włzitkiego żywienia, przeto gdy ono obrażą włzitkie człónki obrażone bywaią. *GlabGad* D8v, Cv; *BielKom* D3v; A gdyby ktho obráźił nie s przygody/ ále s चुći á ze złóći/ ten nietylko Wargielt námieniony łtronie powinien opráwić/ ále też y lekárłtwá Bárwierzowi zápláćić. *GroicPorz* k3v; *Leop* 3.Reg 13/28; *UstPraw* E4v; *BibRadz Apoc* 9/5; poczęły łie łkáły trzęść/ wáliły łie gory ná nie/ wiele ludzi pobily/ y łamego kámień obraźił *BielKron* 274v; powiedáią iź y łtrzáłá lecząca kthorą gdy kto wczás obaczy tedy nie ták bárzo obráźić może. *RejAp* [AA8]v; *HistRzym* 44; bydlę kthoreby obráźiło człowieká/ [Bóg] zábić rołkázuię. *KuczbKat* 315; *RejZwierc* 49v; *WujJud* 259v; *CzechRozm* 242; *Oczko* 16; Lecź Lew v nog łię iey położył/ á ciála pánieńkiego nie obráźił *SkarŻyw* 21, 211; Stáłkowłki łtárfzy nád Dziálámi/ zá pierwłzym łtrzelenim pod Dziálęm Wołóskim ós vtráćił áź vpáđło/ y Pułzkarza obráźił *StryjKron* 757; *GórnTroas* 43, 75; *SarnStat* 623.

obrazić komu (1): A kto komu obráźi źrzebię we dwu lat/ ma zá nie dáć pięć grzywien. *UstPraw* E4v.

obrazić czym (3): *GroicPorz* mm2v; *Oczko* 28; Kto poćłkiem z przyczyny dánéy bydlę obráźi, pułtory grzywny pláći. *SarnStat* 675.

W przeciwstawieniu: »contentowác ... obrazić« (1): żaden ták w rozum vbogi nie łeft/ áby niewiedźiał czym náture contentowác/ á czym ią obráźić może *Oczko* 28.

W charakterystycznych połączeniach: bydlę obrazić, ciało (4), człowieka (2), domowników, drugiego, głowę, osła, płód, puszkacza, wewnętrzne człónki, źrzebię; pociskiem obrazić, zrzuceniem; z चुći obrazić, z podeszczwania (2), z przygody, z przypędzenia (2), z trafunku, ze złóći; za nieszczęścim obrazić.

Zwroty: »obrazić bijąc« (1): á (ták) vderzył go (on) mąż/ y obráźił go biiąc [Et percussit eum vir percutiendo et vulnerando]. *BudBib* 3.Reg 20/38[37].

»obrazić na ciełe« (1): [gdy] bes vderzenia/ łłowy tylko łámymi/ z okazánim prawdy Bożey/ [...] zábiję kto/ ábo obráźi ná ciełe drugiego: tedy to znák pewny łeft woley y duchá Bożego. *CzechRozm* 239v.

»(by) nie obrazić nogi (o kamień a. o kamyk)« [o usuwaniu przeszkód spod nóg, o chronieniu przed zranieniem; w przekładach i aluzjach do bibl. Matth 4/6, Luc 4/11] = ne forte offendas ad lapidem

pedem tuum Vulg [szyk zmienny] (21): A fńadz [aniołowie] prawie wręku fwoich będą piáftowác cię y ftrzedz/ ábyś y o kámyk nieobráził nogi fwoiey *RejPs* 136v; *BielKom* D3v; *LubPs* V v; *KrowObr* 179v, 215v; *RejWiz* 172v; Bo ták ieft nápiřfano/ Iż Angiołom fwoim dał poruczeńřtwo o tobie/ áby cie ftrzegli tudzielz że na ręku będą cie nořili/ byř lepak nie obráził o kamieñ nogi fwoiey. *Leop Luc* 4/11; *RejAp* [AA7]v; *RejPos* 69v, 71v, 116, 222v, 269v, 276v, 329v; *CzechRozm* 47; *SkarŻyw* 497; *ReszPrz* 10; *WujNT Matth* 4/6, *Luc* 4/11; *SiebRozmysł* F.

»zdrowie obrazić« (2): pořtem fię ták był ná pierwfzym wfępie zmorzył/ iřz chcąc nieprzyaciela gubić: fąřiadá/ to ieft włafne zdrowie/ obráził. *SkarŻyw* 371, 309.

Szeregi: »obrazić albo ranić« (1): [*Lamech*] rzekł/ iefli fię kto będzie śmiał ná mię tárgnąć áby mię obráził álbo ránił/ řam thez řadną miárą nieuydzie. *BibRadz* I 3c *marg*.

»uderzyć i (albo) obrazić« (2): *BudBib* 3.Reg 20/38[37]; iřzláchćicowi/ któřemu tákowé vderzenie będzie zádano/ winá/ ktorą piętnádzieřtą zowá/ od tego który vderzył álbo obráził [*per inferentem et laedentem JanStat* 602]/ ma byđz náznáczoná. *SarnStat* 618.

»obrazić i ukářić« (1): DZiwiřz fkarzył řie/ iřz pies Wálków z podeřczwánia/ y z przypędzenia Wálkowégo ták go obráził y vkářil [*taliter illum laesit et momordit JanStat* 1110]/ iřz z onégo vkářzenia vkázował y twierđził řie chrámác *SarnStat* 621.

»nie uszkodzić ani obrazić« (1): widzyáła krolowa Tárquiniufowá Tánáquil/ gdy ogieñ řtąpił ná iego [řyna] głowę á nie vfzkodził áni go obráził. *BielKron* 103.

»obrazić, (a)l)bo zabić« [szyk 3:2] (5): Ale yáko nye řal tey mářce řwego płodu/ który Bog dał/ zabić? yáko nye řal obrázić? *GliczKsięz* C8v; Ciefle/ [...] iefliby kogo zrucenim ná doł iákiey mářeryey obrářili álbo zábili/ nie winni řá męzoboyřtwá áni obrářenia *GroicPorz* mm2v, mm3; *CzechRozm* 231v, 239v.

»zepsować albo obrazić« (1): Nie godzi řie go barzo chowyráć/ kołyřać/ ani tez barzo vtrzęřać, by fńadz ono mleko ciała dziecięczego nie zepřfowało, albo nie obrařilo *FalZioł* V 37.

Przen (3) : Ale chceřzli áby cie ten ogieñ [řzechów] nie obrářil/ muřiřz nořić kámieñ/ to ieft páná nářzego Iezu Kryřtá w řercu řwym *HistRzym* 111v.

Zwrot: »Pañřkie ciało [= *Eucharystię*] obrazić« (1): řadna rzecz Pañřkiégo ćiała nie obráři iedno uierozwiázané [!] řumnienie *BiałKat* 356.

Szereg: »obrazić a ochromić« (1): Pářzayře w co cie záři řánił/ [...] then nieřláchetny morderz twoy/ [...] boć nie w nogę áni w rękę twoię/ gdyzby iefřzce łzej tá rzecz mogła być opářtrzoná: ále cie obrářil á ochromił ná nędzney duřzy twoiey *RejPos* 326v.

2. *Skrzywdzić, wyrzádzić řzkodę, krzywdę; laedere Vulg, Modrz; offendere Mącz, Modrz; affligere Vulg; iniuria afficere, opprimere PolAnt* [w tym: kogo (44)] (47) : Ten bliźni/ ktoregom obrařil / iefli go prořzę/ a chcę mv dořić vczyñić/ zapłacić řzkodę/ y przeprořić/ ma mi wedřvg rozkazania bořego odpvcić *SeklWyzn* c4v; *RejKup* k2; WDowie y řieroćie řzkodzić nie będziecie/ Iefli ich obrářicie/ będą wołác do mnie/ á ia wyřłucham wołanie ich *GroicPorz* pp3; Ty wieřz Páñie řemći y Ořiełká od nich nigdy nie wřiął/ ánim řadnego řnich nigdy nie obrářil [*nec afflixerim quempiam eorum*]. *Leop Num* 16/15; *BibRadz Ez* 18/7; *Mącz* 464a; *RejPos* 120, 235, 328; *RejZwierc* 167; tedy nie obráři robotniká y Gořpodarz moře ná tym przeřtác/ że mu da od řřtuki grořzy Czerdřieřci. *Strum* D4;

BudNT Gal 4/12; CzechRozm 218, 231v; Bo/ á což inšzego ieft mścić fię krzywdy/ iedno náśládowác złości tego który pirwey obráził [qui prior laesisset]? ModrzBaz 68, 62, 95v; Oto nie dofyć ná fámeý wierze: trzeba y odpufzczác tym co nas obrázili. WujNT 167, 77; PudłDydo B2v.

obrazić czym (5): niechże też tho nam od ludzi będzie miło/ gdy nas niešzkodliwie álbo z niehcenia czym rownym obrážą *RejZwierc 80; ModrzBaz 64v. Cf »obrazić słowem«.*

obrazić na czym (1): Vważayże to łoby záfwdy o iáką fię [pociechę] ftárác mafz/ áby cie áni ná zdrowiu/ áni ná sławie/ áni ná dobrym mieniu nie obrážilá. *RejZwierc 114.*

obrazić w czym (12): my też mamy dla teý lafki daremnie nam daney/ odpufczác winy albo wyftępy bliznem nálfem/ gdi nas wczim obrazili á žádaia odpufczenia *SeklKat S4v, V4; BibRadz Gen 20/9; Mqcz 260d, 341 b; KuczbKat 435; A my też bádźmy powinni tákże wfzytko odpufzczác winowáycom nálfym/ dla imienia iego fwiętego w czymby nas nieflufznie obrážili. RejZwierc 11; ModrzBaz 64v, 66v; SkarŻyw 161; WujNT Gal 4/12; Bo dzieciátko obrážić ni w czym cie nie mogło/ Ani cie/ to wiem pewnie/ grzechem nie zábodło. PudłDydo B2v.*

W połączeniach szeregowych (2): Druga [spowiedź] bywa przed bliznym nálfym gdi przednym wyznawamy zelmy go w czym rozgniewały/ obraziły/ albo wfkodzily *SeklKat V4; Nikogołmy nie obrážili/ nikogołmy nie fkázili. nikogołmy nie ofłukáli [neminem laesimus, neminem corrupimus, neminem circumvenimus]. Leop 2.Cor 7/2.*

W przeciwstawieniach: »obrazić ... być ku pożytku, przejednać« (2): *Diar 92; Niech przeto pirwfzy ftopieñ cnoty będzie nikogo nieobražac: wtory/ tego kogoś z przygody obrážil/ przeiednać [quem forte offendisses, reconciliare] ModrzBaz 65v.*

W charakterystycznych połączeniach: *ludzi obrazić, osobę twoję, robotnika; obrazić czym rownym, ręką, rzeczą, uczynkiem; niesłusznie obrazić, nieszkodliwie; z niehcenia obrazić, z przygody; na dobrym imieniu obrazić, na sławie, na zdrowiu; nikogo nie obrazić (3), żadnego; ni w czym nie obrazić, w żadnej rzeczy.*

Przysłowie: słowko czáfem rychley obrázi niżli rączká. *RejZwierc 72v.*

Zwroty: »obrazić bliźniego« = *offendere proximum Modrz [szyk zmienny] (4): RejPos 230v; Kthórego kolwiek człowiek Chrześciánłki obrážil bliźniego fwego/ ma od niego łzukác pokoju. BiałKat 213v; ModrzBaz 64v; KochPij Cv.*

»jeden drugiego obrazić« (1): kyedy yeden drugyego obrázi/ á nápomyyenyon od kołcyoła/ nye wfłucha/ tákyego ku pogánom przyłącza *KromRozm III F4.*

»obrazić słowem (a. słowy)« [szyk zmienny] (3): A gdyby go kto obrážil słowem álbo ręką/ nágródenie iemii ma być wdwoy nálob więtfze/ niż innemu. *GroicPorz g4; KuczbKat 345; Kto kogo obrážil słowem ábo wczynkiem/ niech fię vpokorzy/ y niech go przeproši. WujNT 12.*

Szereg: »obrazić abo uszkodzić« (1): To też nie ládá łpofob ieft wfpráwiedliwienia człowieká winne^{go}/ gdy on zá fwoie złe łpráwy flufzná nagrodę wczynić może/ onemu ktorego obrážil/ ábo wfłkodził. *CzechRozm 218.*

3. Znieważyć, urazić, zrazić do siebie, dotknąć; laedere Mqcz, JanStat; offendere (animum) Mqcz, Modrz; contaminare, impiare, polluere Mqcz; exacerbare Vulg [w tym: kogo (103), co (23)] (135) : Sthal łzye przed rokyem nayáfzd na dwor ye^{go} Kro. mzi Snyathinłky. kthora rzecz thak barzo ye^{go}

mcz obrazyła yfzh obfchaczowana zadnemv pyenyàdzmy bicz nyemoze. *LibLeg* 11/152v, 11/151v; *PatKaz I* 14v [2 r.]; *RejJóz* D8v; Bo już by Pana obrazył Kto by go namnieij fkażył *RejKup* ee2v, q6v; *MurzNT* 78v; *GroicPorz* 14; Rzekł ieden ktorego zwano Mámuchá/ nie tylko cię lámego krolowa obráziłá/ ále wízytki męże twego kroleftwá. *BielKron* 114v, 108, 183; *contaminare polluere*. Obrázić/ Zefromościć. *Mącz* 301c, 260d, 289c, 301d; Czworthy Dyálóg/ obráził Arcybifkupá itież Bifkupy/ przeto/ iześ ié niemotámi iáwnnie názwał. *OrzQuin* E2v, E2v [2 r.], E4; nie telko mie/ nie obrázi fthárożytne fłowo/ ále ie wolę niż cudzoziemkie *GórnDworz* F5v; Nád to moy Dworzánin/ [...] niechay oftroźnie mowi/ áby miáfto zátrefnowánia/ nie obráził *GórnDworz* K6v, C6, K7, S3, X2, V2v [2 r.]; *HistLan* D2; *KuczbKat* 335; *RejZwierc* 79v; *PapPan* P3; *ModrzBaz* 65v, 102v; *SkarŻyw* 234, 557; *CzechEp* 264; *PapUp* Dv; A niezbożnego człeká závíze trápi trwogá/ Wie że obraził ludzie obráził y Bogá *KolakSzczeńśl* C2v; *PowodPr* 45.

obrazić czym (10): *RejWiz* 187v; Zołtanie tedy Polfká bez Kroleftwá pewnie/ [...] Iefli Krol džísieyfy nálz/ zá ślepá rádá wálzú/ Krzywoprzyśięftwem iákiem Papięftwo w Kroleftwie fwym obrázi. *OrzRozm* B4v; *OrzQuin* Hv; *GórnDworz* K7, Cc3; *HistRzym* [89]; *RejZwierc* 232; *PapPan* H3; *SkarŻyw* 291. Cf »słowkiem obrazić«.

obrazić w czym (1): o to profzę/ áby W.M. Sztánkárowi mowił/ áby do mnie piśał wczym fye zemną niezgadza: A niech thego nie mnima áby mię w tym obráził *OrzList* gv.

W połączeniu szeregowym (1): O niewymowné tajemnice bożé zrzádenijé/ oto fgrzeflyf niesprawiedliwy a za to fkarán fprawiedliwy/ przefłapil winny/ a vbit iefł za to niewinny/ obrazil niemilofciwy/ za to fkázan na fmiertz lutofciwy. *OpecŻyw* 134.

W przeciwstawieniu: »dosyć uczynić ... obrazić« (1): niemoże być ktemu przywiedzion/ áby onemu dofyć wczynił ktorego był obráził. *KuczbKat* 335.

W charakterystycznych połączeniach: *obrazić brata, krola, ludzie, pana, pošly (2), sejm, strożow wiernych dusz naszych, wszystkie męże tego krolestwa; obrazić krzywoprzyśięftwem, prawdą; obrazić barzo, nieprzystojnie*.

Przysłowie: Lepiey iż prawdą obráziłz/ Niż pochlebftwem wízytko fkáziłz *RejZwierc* 232.

Zwroty: »obrazić majestat, stolec (cesarski a. krolewski), stolec krolewskiego majestatu« = *laedere maiestatem Mącz, JanStat* [szyk zmienny] (9:1:1): *UstPraw* B2; Wołał pothym wożny ná Wiátufá/ iż iefł zdraycá oyczyzny/ teź ná Suffolcyufá/ iż obráził ftolec Krolewfki *BielKron* 238, 225v, 228, 230; *Mącz* 182c, 205a; *PapUp* G; fkażuiemy: áby ktokolwiek [...] Pošly [...] ná Séymy [...] iádácé [...] którymkolwiek fpořobem śmiałby náiiáchác/ álbo zgwałćić: niech będzie ofádzon/ iż obráził Máieftat Królá Ie^{go} M. [*crimine laesae Maiestatis reus iudicabitur JanStat* 587] *SarnStat* 43, 980; *SkarKazSej* 701b.

»słowkiem obrazić« (1): Wierzę temu/ iż ieflibym kędy fłowkiem ktorym ofobę I.M. nie z chęci/ ále z nieobaczenia/ iáko proftak głupi á nie Logik obráził [...] że mi to I.M. condonuię *CzechEp* 427.

Szeregi: »obrazić i o wielki frasunek przywieść« (1): Tá rzecz bárzo obráziłá y o wielki fráfunek przywiodła S Papięzá Mikołáiá *SkarJedn* 219.

»uderzyć i obrazić« (1): ktory niegdy nogá/ to iefł żádościá złą vderzył y obráził mękę fwá/ to iefł kościół fwięty *HistRzym* [89].

Przen (3) :

Zwrot: »obrazić (poczciwe a. uczciwe) uszy« = *powiedzieć coś niestosownego [szyk zmienny]*
(3): Mogłbych thu siła męskich niewłtydliwości wyliczyć/ ále niechę obrázić vcźciwych wřzu.
GórnDworz Aa3, B3v; CzahTr K2.

a. *O Bogu; zapewne też rozgniewać (konteksty nie dają możliwości odróżnienia tych znaczeń); exacerbare Vulg [w tym: kogo (58), co (7)] (67) :* bogoflawieni ía oni ktorzy boiác íe obrazić pana boga zawźdi chodzą w drogach/ abo w przykazaniu iego *WróbŻołt qq7; RejPs 47v, 53; Po návrocenyu íwoim zaś Bogá kuśli/ Swyętego w Izráelu íprońnye obráźili LubPs S, 04; GroicPorz y4; Bo gdy íobie wípomieniesz dobroć y ítrách iego/ Będyec iuz žal obrázić Páná tak możnego. RejWiz 187, 130v; BielKron 113v; RejAp 29v, 46; HistRzym 102; A ná nędzne Piotry/ á na ty nędzne próthacźki íwoie/ íż choćby cie obráźili/ pogładałz okiem miłofierdzya twego *RejPos 290v; oto íi íwięci ludzie nie nárzekáli ná to/ áby íe Pan zmiłowác álbo wyfluchác nie miał/ ále ná tho nárzekáli/ íż go obráźili/ á íż czuli ná íię írogi gniew iego. RejPos 309v, 33, 75v, 116v, 119v, 309v; RejZwierc 173v; MycPrz II A4; KochPs 162; obrono rodzáiu ludzkiego/ Páni moiá Bogárodzico/ wiem ízem íię y Bogá mego Syná twego íkárádnie obráźił *SkarŻyw 172, 491; Znam ía íięźkie grzechy moie/ zem obráźił dobroć twoię ArtKanc L20v; GórnRozm M2v; GrabowSet C4v, 00v; LatHar 135 marg; KołakSzczęśl C2v; nie zátwardzaycieśz íerc wálznych íáko gdyście mię obráźili w dzień kuźenia ná puźczy [sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in deserto] WujNT Hebr 3/8, Hebr 3/16; Bogáímy obráźili y Chryťtula vkrzyżowáli/ á przedíę íię nie boiem? *SkarKaz 7b, 161a.****

obrazić przez co (1): á przy ímierci takieź troie vcífńnienie przywodzi gniew boży/ ktore^g przez grzech obráźyl [*kust: obráźił*] *HistRzym 117.*

obrazić czym (15): Zna yź czinił dołycz złołczy Ktolemi Pana obrázył *RejKup Eev; íáko Krześciáninem zołtał/ żadnym grzechem wíęłźym Páná Bogá nie obráźił BielKron 160v, 3, 43v; HistRzym 65v; Wíełz też íż żadny czás nie íeft/ ábyś był tego bełpieczen/ ábyś nie miał obrázić Páná íwego myflą y vcźynki íwemi *RejPos 133v, 147v; RejZwierc 74; Y przyzwawłzy do íiebie Bonifacyuflá rzekłá mu: wíełz brácie miły íákimeśwá grzechem Stworzyciela niebá y ziemie y zbáwiciela náfzego Iezufa obráźilá *SkarŻyw 440; GórnRozm G2v; SiebRozmyśl A2v, C4; PowodPr 12, 57, 74.***

obrazić w czym (3): *RejPs 25; LubPs K4v; Niech íię poráchuie z íwym íumnieniem: íeíli dobrze wierzy/ y íeíli w czym Bogá nie obráźił. WujNT 608.*

W połączeniu szeregowym (1): oto íię ítáwię oczom Bołkiego máiełtatu twego/ ía [...] ktorym tak íięźko/ [...] zgrzełzył: máiełtatu twego íwiętego y obecności tvey ípániáley nie vcźciwłzy/ íwiátobliwość twoię niezmierną obráźiwłzy/ dobrotliwością y miłofierdżiem twoim nieprzebrány wżárdźiwłzy [...] *LatHar 144.*

W przeciwstawieniach: »obrazić ... dosyć uczynić, przepawić« (2): Bo ludzie złé przepawił/ [...] ále dobré/ a ná przód ítworzyciela y odkupiciela íwego/ okrutnie ná íwoie potępienie wíeczne obráźił *MurzHist D3; A obráźilłiby niegdy/ tedy íeft gotow zátho dołycz vcźynić. HistRzym 102.*

W charakterystycznych połączeniach: *obrazić Boga (13), dobroć twoję, dobrodzieja (2), (dobrotliwego) Pana (19), Pana Boga (7), stworzyciela, íwiátobliwość niezmierną, íwiętą wołę, íwiętego w Izraelu, zbawiciela; obrazić grzechem (3), mową próźną, myśłą, niedbałocią, odstąpieniem wiary, uczynki, złym*

wychowaniem synow; obrazić barzo, marnie, okrutnie, snadnie, sprosnie, srogo (2), szkaradnie, wielce (2).

Zwrot: »obrazić (święty) majestat, świętą wielmożność majestatu« [szyk zmienny] (4:1): niedopuszczay vpadac łercam nassēm wony łtare obyczaie nieprzyjemne tobie ktoremi bychmy mogli łnadnie obrazic łwątą wielmożnołc łtrałzliwego maiełtatu twoiego. *RejPs* 122v, 220v; *RejPos* 327v, 328; wielicełmy zgrzełzyli/ Máiełtat twoy obrałzili *ArtKanc* D9.

Szeregi: »obrazić i do gniewu przywodzić« (1): Iáko wiele kroł óni páná obrałzili W pułtyniach twárdych? y do gniewu przywodłzili [*Et apposuerunt adhuc peccare ei, in iram excitaverunt Excelsum in inaquoso Vulg Ps 77/17*? *KochPs* 117.

»obrazić i obruszyć« (1): y przepułzczę włzythkim złołłciam ich/ ktorymi obrałzili mię y obrułzyli [*omnibus iniquitatibus [...] quibus praevaricati sunt contra me*]. *BibRadz Ier* 33/8.

»obrazić a okazać wzgardzenie« (1): Gdyłby to pewnie wiedzyał/ iżby tym obrałzili łwątą wołá iego/ á okazałby mu w thym wzgárdzenie łwoie. *RejPos* 230v.

»rozgniewać i obrazić« (1): Trzełci kres iest/ áby łłłowiek ku łáłce Bołey przyłzedł/ ktorego był łobie dla plugáwołłci grzechu/ rozgniewał y obrałzili. *KuczłKat* 195.

»wystápić a obrazić« (2): ižeł łie rozłzałował tego vpadku łwoiego/ ižeł wyłtápił á obrałzili łákiego Páná á thákiego łobrodzyeiał łwego *RejPos* 120, 113.

4. Rozgniewać, poruszyć, wzburzyć, przywieść do gniewu; offendere Mącz [kogo] (7) : Y włłyłzał Moizełz iż łud włzytek w obec plákał przed namiothy łwemi/ ktora rzecz porułzyłá Páná ku wielkiemu gniewu/ á Moizełzá teł to bárzo obrałzili [*et in oculis Moseh displicuit*]. *BibRadz Num* 11/10; To łudłie bárzo obrałzili/ że niebácznie wiele rozdano/ czym łtoł Krolewłki prawie wynędzono *OrzRozm* O2; *Mącz* 260d; *SkarłŻyw* 304, 510; [*św. Paweł*] Vdawał łię zá Názáreyczyká, áby nie obrałzili Żydow, ktorzy mu zá złe mieli, że zakonu zá nic łobie nie miał. *WujNT* 473 marg.

W charakterystycznych połączeniach: ludzi(e) obrazić (2), Pana Boga, Żydow; barzo obrazić.

Zwrot: »obrazić na się« (1): (*did*) Ruben vpamiętawá Rachel (–) Ale czos łie wzdy ma dźiać/ wzdy na to pomńicie łłcie y pana Boga/ na łię obrazicie *Rejłóz* B6.

5. Zgorszyć, uczynić kogo gorszym, wyrzucić ujemny wpływ, przywieść do grzechu; scandalizare PolAnt [kogo, co] (6) : *BibRadz Matth* 17/27; Iesli łię teł obrazi ręká twoiá odetni iá [*Et si scandalizaverit te manus tua, abscinde illam*] *BudNT Mar* 9/42; *SkarłŻyw* A5.

Przysłowie: bibl. Ktoby záł obrałzili iednego z tych to małych ktorzy w mię wierzą/ łepieyby mu było aby záwiefzono kámię łmłńłki v łzyie iego/ y zatopiono go w głębołości morłkiey. *BibRadz Matth* 18/6; *BudNT Mar* 9/41, *Luc* 17/2.

Synonimy: **1.** nadwątłić, naruszyć, osłabić, roztrzaskać, zepsuć, zniszczyć; **a.** uderzyć, ukąsić, uszczknąć, zepsować, zranić; **2.** skrzywdzić, ukrzywdzić; **3.** obruszyć; **4.** rozgniewać; **5.** skazić, zgorszyć.

Formacje współrdzenne cf PRZYRAZIĆ.

Cf OBRAŻENIE, OBRAŻONY